

MMXV.

III. ÉVFOLYAM

II.SZÁM

NEMZETBIZTONSÁGI

SZEMLE

KÜLÖNLENYOMAT

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
NEMZETBIZTONSÁGI INTÉZET
BUDAPEST

Afganisztán Nemzeti Rendőrsége I. - Az Afgán Rendőrség fejlesztését célzó nemzetközi törekvések

Dely Péter

Absztrakt:

A cikk az Afganisztáni polgári válságkezeléssel foglalkozik. Bemutatja a Rendőrség képesség- növelésére irányuló nemzetközi projekteket 2001-től napjainkig. Egyrészt az Európai Unió civil kezdeményezéseit, a bilaterális programoktól az Eupolig, másrészt a NATO és az Amerikai Haderő által vezetett rendőrségi fejlesztésekig. Kiemelten foglalkozik a magyar szerepvállalással. Leírja annak történetét, a magyar kiképzők által tartott képzéseket, és a misszió körülményeit.

Kulcsszavak: Afganisztán, polgári válságkezelés, képesség fejlesztő programok, Eupol, ISAF

Abstract:

The contribution deals with the civilian crisis management of Afghanistan. Introduces the international policeo the capacity building programs since 2001 till lately. On the one hand the EU civilian initiatives, from the bilateral programs to the Eupol, on the other hand the police development of the NATO and the OEP. The hungarian role is accentuated described. Shows its history, the trainings led by hungarian instructors, and the mission conditions.

Keywords: Afghanistan, civilian crisis management, capacity-building programs, Eupol, ISAF

Bevezetés

Jelen írásomban az afgán rendvédelem fejlesztésével, annak buktatóival, és azok nemzetbiztonsági hatásaival kívánok foglalkozni. Teszem mindezt két okból. Az első ok, hogy megítélésem szerint a téma aktuális, mert a nemzetközi békefenntartásban Magyarország szerepvállalása az utóbbi pár évben, Afganisztánban csúcson áll, mind katonai, mind rendőri területen. Az Afganisztánban 2004 óta szolgálatot teljesítő rendőrök szinte kizárólagosan, a katonai alakulatok pedig egyéb feladataik mellett végzik a helyi rendőri egységek képzését. A nemzetközi szinten dollár milliárdokra rúgó befektetés felveti a hatékonyság kérdésének vizsgálatát. Ugyancsak nem elhanyagolható kérdés a gyenge rendőrségnek felróható problémák kérdése, melyek hatással vannak hazánk nemzetbiztonságára is, elég csak megemlíteni az Afganisztánban szolgáló magyarok biztonsági helyzetét, a nemzetközi kábítószer kereskedelem hatását, vagy a növekvő számú afgán menekülteket Magyarországon.

A másik ok személyes: 2004-2010 között személyes tapasztalatokat gyűjtöttem az országban. 2004-2005 években a Kabuli Rendőr Akadémia oktatója voltam, bilaterális egyezmény alapján, majd a 2008-as évben az Európai Unió Rendőri Missziójának¹ (EUPOL-Afg) kábítószer ellenes főtanácsadója voltam. 2009-et követően még három alkalommal volt lehetőségem Pol-e Khumriban a magyar Tartományi Újjáépítési Csoport² bázisán tevékenykedő magyar rendőri egységnél oktatóként közreműködni kábítószer ellenes tanfolyamok megtartásával.

Ebben az időszakban közvetlen tapasztalatokat, és élményeket szereztem mind a polgári békefenntartás szépségeivel- buktatóival, mind az Afganisztánból induló, vagy onnan eredeztethető nemzetbiztonsági kockázatokkal kapcsolatban.

Terjedelmi korlátok miatt írásomat két részletben közlöm. Az első rész a különböző nemzetközi fejlesztési projektekkal, és kiemelten a magyar szerepvállalással foglalkozik.

A második részben a modern afgán rendőrség felépítését, és a szervezetépítés során tapasztalható problémákat, nehézségeket kívánom taglalni.

1. Nemzetközi rendőri projektek, a bilaterális egyezményektől az EUPOL-ig

Mivel Afganisztán újjáépítése nem volt lehetséges a biztonság feltételeinek megteremtése nélkül, ezért a nemzetközi közösség a biztonsági szektor reformját tartotta a legsürgetőbb feladatnak, valamint kiemelt jelentőségűként kezelte és kezeli a mai napig. Az ENSZ felkérése alapján Németország 2002-ben elindította

---

¹ *EUPOL-Afghanistan (European Union Police Mission in Afghanistan) EUPOL-Afg*

² *Provincial Reconstruction Team- PRT*

az afgán rendőrség és határőrség újjáalakítását ezzel is támogatva az Afgán Átmeneti Adminisztrációt. A Németország által elindított fejlesztési program a Német Rendőri Programiroda volt.³ A németek természetesen látták, hogy egyedül nem képesek a tervezett feladatokat végrehajtani, ezért segítséget kértek az Európai Unió országaitól.

A felhívásra Norvégia és Magyarország válaszolt. Norvégia létrehozta a Norvég Rendőri Programirodát,⁴ amely az EUPOL megalakulása után is önálló maradt, megközelítőleg 15 fővel tevékenykednek Kabulban. Fő tevékenységi körük a tanácsadás és mentorálás emberjogi, bűnügyi és kábítószer ellenes területeken. Magyarország egymillió dollár értékű felajánlást tett 2002 januárjában a Tokiói konferencián, a terrorizmus elleni harc elősegítése érdekében. A Magyar Kormány létrehozta a külügyminiszter elnökletével működő Nemzetközi Fejlesztési és Együttműködési Tárcaközi Bizottságot (NEFE), és a 2323/2003 Kormányhatározattal döntött az afganisztáni rendőrség kiképzésében való magyar részvételről.

2004-ben került az első hat fő magyar rendőri szakértő Afganisztánba, a Kabuli Rendőr Akadémiára. A misszió első része 2005-ben véget ért. 2007-ben a magyar Tartományi Újjáépítési Csoport létrehozását követően a magyar rendőrök Baghlan tartományban, Pol-e Khumri városban tevékenykedtek, majd 2010. március 01-jén teljesen beleolvadtak az EUPOL misszióba. A magyar rendőrök tevékenységét a későbbiekben külön kívánom tárgyalni. Németország közben belátta, hogy forrásai még így sem elegendők az Afgán Nemzeti Rendőrség teljes reformjához, így soros uniós elnöksége alatt kezdeményezte az EUPOL-Afganisztán rendőri válságkezelő erő felállítását, amely 2007. június 15-én megkezdte működését.

A békeműveletek szempontjából tekintve az Afganisztánban működő valamennyi rendőri misszió tevékenysége a békeépítő aktivitási körhöz tartozik. A missziók nem vesznek részt fegyveres műveletekben — fegyvert kizárólag önvédelmi célokra vehetnek igénybe — és nincsenek felhatalmazva rendőri intézkedések foganatosítására a fogadó országban. Nem adhatnak szakmai utasításokat az afgán rendőrök részére, kizárólag ajánlásokat fogalmazhatnak meg, oktatói, kiképzői tevékenységen keresztül tapasztalatokat és szakmai ismeretanyagot adhatnak át.

1.1. EUPOL-Afganisztán

Az EUPOL misszió 2007. június 15-én kezdte meg a működését Kabul székhellyel. Mandátuma 2014. december 31-én járt volna le, de az Európai Unió tanácsának 2014. június 23-i döntése meghosszabbította 2016 végéig. A misszió éves költ-

---

³ *German Police Project -GPP*

⁴ *Norwegian Police Project Office- NPPO*

ségvetése 108 millió euró. Létszáma 281 fő nemzetközi rendőr és 197 fő helyi alkalmazott. Az EUPOL jelenlegi vezetője Karl Aghe Rokhe főfelügyelő (Svédország)⁵

Az EUPOL missziójának három alapvető pillérje van. Ezek:

- A belügyminisztérium szervezeti reformja
- Az Afgán Nemzeti Rendőrség fejlesztése
- A rendőrség csatlakoztatása az igazságügyi reformhoz.

Ezen három pillér megvalósítása céljából hat fő feladatkört határoztak meg:

- A rendőrségi parancsnoklási, ellenőrzési és kommunikációs rendszer reformját
- A hírszerzés alapú rendőri munkát
- A nyomozati részleg képességfejlesztését
- Korrupció-ellenes stratégia bevezetését
- A rendőrségi- igazságszolgáltatási együttműködést
- Az emberjogi és nőjogi aspektusok megerősítését az Afgán Nemzeti Rendőrségen belül⁶

Az EUPOL szervezeti felépítését tekintve egy Kabul székhellyel működő főparancsnokságra, és négy tartományi parancsnokságra oszlik. Ezek: Északi Regionális Parancsnokság- Mazar-e Sharif,⁷ Nyugati Regionális Parancsnokság- Herát⁸, Déli Regionális Parancsnokság- Kandahár⁹, és Központi Regionális Parancsnokság- Kabul¹⁰ (Érdekességként megemlítenéd, hogy a központi régió parancsnoka 2008. február és december között egy magyar rendőrtiszt, Kotricz János r. alezredes volt.). Működése során az EUPOL többször átszervezte saját struktúráját. A jelenlegi szervezete négykomponensű, mindegyik komponenst egy helyettes misszióvezető képviseli.¹¹

A négy komponens a következő:

- Jogrendi Részleg¹² Feladata: a törvényi szabályozás elősegítése, erős kapcsolat kialakítása a rendőrség és a bűnügyi igazságügyi szektor más szereplőivel,

---

⁵ www.eupol-afg.eu Letöltve: 2014.11.17.

⁶ www.eupol-afg.eu/factsheet 2014 october Letöltve: 2014.11.17.

⁷ Regional Command North- RCN

⁸ Regional Command West- RCW

⁹ Regional Command South- RCS

¹⁰ Regional Command Central- RCC

¹¹ A valóságban három helyettes van, ugyanis Thomas Stabler úr képviseli a képzési és a régiós komponenst is.

¹² Rule of Law Component

és a hat fő feladatkörből hármát (korrupció ellenes stratégia, emberjogi, nőjogi aspektusok, rendőrség-igazságszolgáltatási együttműködés) felügyel.

- Képzési Részleg¹³ Fő feladata a felsővezető képzés, a bűnügyi nyomozói képzés, és a kiképzők kiképzője¹⁴ képzés. Ezen kívül irányítják az EU két – zászlóshajónak számító – projektjét, az új Rendőrtiszti Főiskolát, és a szintén új Bűnügyi Kollégiumot.
- Rendőrségi Részleg¹⁵ Irányítja a misszió másik három fő feladatkörének megvalósulását, jelesen a rendőrségi parancsnoklási, ellenőrzési és kommunikációs rendszer reformját, a hírszerzés alapú rendőri munkát, és a nyomozati részleg képességfejlesztését
- Területi Részleg¹⁶ A rendőrség, és az ügyészségek munkáját segíti, támogatja a régiós területeken.

2015 januárjától az EUPOL új mandátum alapján tevékenykedik 2016. december 16-ig. Az új mandátum új szervezeti struktúrával jár együtt. Az új struktúra szerint három szakmai és egy támogató részleget állítanak fel. A három szakmai rész a Belügyminisztérium reformjáért felelős részleg¹⁷, az Afgán Nemzeti Rendőrség fejlesztési és képzési részleg¹⁸, és a Jogrendi részleg¹⁹. A negyedik a Missziótámogató részleg²⁰. A misszióban jelenleg szolgálatot teljesítő magyar rendőrök tájékoztatása szerint jelenleg a működési rend kialakítása zajlik. Ami már látható, hogy a rendőri egységekkel szinte minden kapcsolat megszűnik, a mentorálás, fejlesztés csak a minisztériumi és a rendőrség legfelső vezetési szintjén valósul meg. A legújabb szervezeti felépítést az 1. számú függelék tartalmazza.

Kabulban az EUPOL saját központot tart fenn, azonban a régiókban, és a tartományokban kizárólag az ott lévő Tartományi Újjáépítési Csoportok (PRT-k) katonai bázisain tudott működni. Ez biztonsági és logisztikai okokból nem is működhetett másként. A misszió költségvetése saját fenntartását fedezi, így fejlesztési, képzési projektekre külön költségvetést kell találni. Ennek két fő forrása lehet: egyrészt a résztvevő államok a saját, fejlesztésre szánt pénzüket az EUPOL misszió keretén keresztül investálják az országba (amint azt a magyar misszió esetében leírtam), másrészt sok esetben amerikai fejlesztési tervekhez biztosít-

---

¹³ *Training Component*

¹⁴ *Train the trainer.*

¹⁵ *Police Component*

¹⁶ *Field Component*

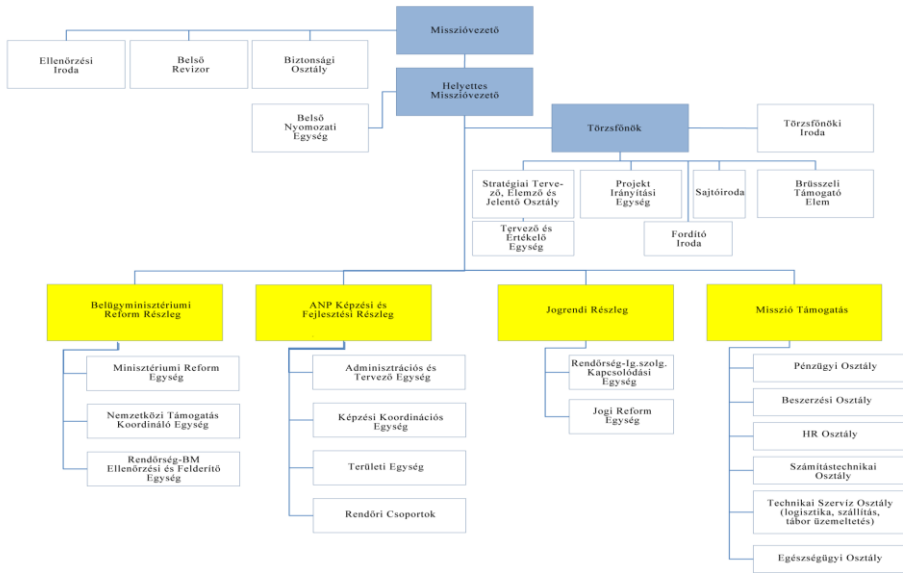
¹⁷ *MOI Reform Component*

¹⁸ *ANP Professionalization and Training Component*

¹⁹ *Rule of Law Component*

²⁰ *Mission Support*

ják a szakemberállományt. Erre jó példa az amerikai katonai művelet (OEF²¹) által életre hívott vidékfejlesztési program, az FDD²².

1.sz. ábra: az EUPOL-Afg felépítése²³

Az EUPOL azt is nagyon hamar felismerte, hogy nem az egyetlen szervezet, amelyik rendőrképzéssel, rendőrök mentorálásával foglalkozik. A korábban már említett német és norvég rendőri programirodákon túl a legtöbb PRT folytatott rendőrképzést (például a német Katonai Rendőrség, az olasz Carabinieri). Maga az ISAF is feladatának tekintette a rendőrképzést. Az OEF létrehozott egy saját, rendőrképzést is koordináló szervezetet a CSTC-A-t,²⁴ valamint alkalmazott két magáncéget, az alap rendőrképzést irányító DynCorpot, és a CNPA-t mentoráló és képző Blackwater céget (megszűnése után SOS International néven jelent meg újra), illetőleg a déli területeken az amerikai tengerészgyalogság²⁵ is elindított

²¹ Tartós Szabadság Hadművelet – Operation Enduring Freedom- OEF, 2015.01.01. óta Tartós Béke Hadművelet – Operation Enduring Peace-OEP

²² Focus District Development Programme – FDD

²³ forrás: EUPOL Stratégiai Tervezési Osztály (fordította: szerző)

²⁴ Combined Security Transition Command- Afghanistan - Összefegyvernemi Biztonsági Átalakítási Parancsnokság

²⁵ US Marine Corps

egy saját programot. Ezen kívül említést érdemel az UNAMA, az ENSZ afganisztáni missziója, ahol az UNODC²⁶ képviselői is jelen voltak, illetve számos civil szervezet, NGO²⁷ is.

A rengeteg szervezet tevékenysége átláthatatlan volt, ezért az EUPOL – megalakulásával egy időben – létrehozta saját alszervezetét, a Nemzetközi Rendőri Koordinációs Testületet,²⁸ az IPCB-t. Ez a szervezet később a legnagyobb ellenlábasa lett a rendőri fejlesztések irányításában. Példaként elég megemlíteni, hogy 2008-ban a CSTC-A delegáltja, Many-Bear Grindel amerikai ezredes volt az IPCB vezetője. Az általános vélemény az volt a fenti szervezetekről, hogy a leg-többen koordinálni szerettek volna, de senki sem tartott igényt arra, hogy koordinálják.

Az EUPOL fennállása óta számos alapvető problémával kénytelen megküzdeni. Ezek közül is a legnagyobb és legjelentősebb a biztonsági helyzet, és az általa generált nehézségek. 2007 óta gyakorlatilag háborús helyzet van az országban, az afgán biztonsági erők csak Kabulban, és a nagyvárosok belső területein tartják fent az ellenőrzést, de a saját biztonságukat sem képesek teljes mértékben garantálni. Ebben a helyzetben kell/kellene polgári missziót üzemeltetni, polgári rendőrségi szakértőkkel. A legtöbb ország rendőrsége nincs felkészülve az ilyen körülmények közötti munkavégzésre.

Az EUPOL polgárbarát rendőrség létrehozására törekszik,²⁹ míg az ISAF és főként az OEF félkatonai szervezetet akart, amely átvette volna az ellenőrzést az általuk „megtisztított” területeken.

Ugyancsak probléma a finanszírozás is. Mint említettem, az EUPOL rendelkezik költségvetéssel saját fenntartásához, de nincs pénze a projektek finanszírozásához. Az egyes államok a fejlesztésre szánt pénzükhöz programokat is találnak ki, és nem veszik jó néven, ha az EUPOL bele kíván avatkozni az anyagi források felhasználásába. Más szavakkal ez azt is jelenti, hogy az EUPOL csak az „arcát” adja a nemzeti fejlesztési projektekhez, azokba érdemi beleszólása nincs. A Brüsszel által elvárt, és gyakran hangoztatott „átfogó megközelítést”³⁰ nem sikerült megvalósítani.

Az utolsó általam megemlíteni kívánt probléma a belső szabályozás. Az EUPOL Szerkezeti és Működési Szabályzatát³¹ civil szakemberek írták, akik csak Kabulban jártak. Ez alapján kötöttek együttműködési megállapodást a Nemzetközi Biztonsági Együttműködési Erőkkel. Sem a megállapodás, sem a Működési Szabályzat nem volt alkalmazható a Tartományi Újjáépítési Csoportok bázisain, vagy más katonai táborokban. Az ott szolgálatot teljesítő rendőröknek azzal kel-

---

²⁶ *UN Office on Drugs and Crime – ENSZ Kábítószer és Bűnüldözési Iroda*

²⁷ *Non-Governmental Organisation*

²⁸ *International Police Coordination Board- IPCB*

²⁹ *community-policing*

³⁰ *comprehensive approach*

³¹ *Standard Operational Procedures -SOP*

lett szembesülniük, hogy vagy irodáikban ülnek érdemi munka nélkül, vagy folyamatosan megsértik saját belső szabályzóikat. (Ezen megállapításom igazolására a következő példát hozom: az ISAF saját fényképes azonosító kártyát adott ki, amely nélkül nem lehet katonai táborban mozogni. Ebből természetesen több féle volt jogosultság/lehetőség szerint, ezek egymástól színükben – jól látható módon –eltértek. Az EUPOL tagjai a rózsaszín „Civil” jelzésű kártyára voltak jogosultak. Ezzel szabadon mozoghattak a katonai táborokban, de nem léphettek kíséret nélkül a hadműveleti területre, az étkezdébe, a sportkomplexumokba, és nem voltak jogosultak az egészségügyi segélyhelyek szolgáltatásainak igénybe vételére sem. Ez Kabulban, a saját EUPOL tábor esetében nem okozott gondot, ám aki életvitelszerűen ISAF táborban tartózkodott, az hivatalosan működésképtelen volt a rózsaszín kártyával. Természetesen minden nemzet katonai egysége kiadta saját országa rendőrei számára a szürke „Military” jelzésű kártyát, amelylyel ezek a problémák megszűntek. A kártya használatával viszont az EUPOL alkalmazásában álló rendőr folyamatosan megsértette a Működési Szabályzatot. A probléma 2008-ban mindenki számára ismert volt, és hallgatólagosan mindenki szürke kártyát használt, de megoldás nem született.)

1.2. A magyar szerepvállalás története

1.2.1. Kabuli Rendőr Akadémia 2004-2005

Mint korábban említettem, az első magyar rendvédelmi szakemberek 2004 májusában kerültek a Kabul Rendőr Akadémiára. A hat fő először két hónapot töltött ott. A következő hat fős kontingens 2004 augusztusában érkezett és decemberig maradt. 2005 februárjában ismét érkezett egy négyfős csoport, amely augusztusig maradt. Ezt követően 2007-ig nem volt magyar rendvédelmi szakember Afganisztánban.

Ebben az időszakban a Német Rendőri Programiroda (GPP) irányítása alatt rendvédelmi szakembereink az akadémián oktattak, főként felsővezetői kurzusokon. Tevékenységük ideje alatt 1100 fő tábornok és ezredes végezte el a tanfolyamot, gyakorlatilag az akkori afgán rendőri felső vezetés egésze. Eredetileg rendőri alapképzésre érkeztek, de azt idő közben az amerikai DynCorp nevű magáncég átvette Afganisztán teljes területén, és végzi a mai napig is, több millió dolláros költségvetéssel, saját alapfokú rendőriskola rendszer kiépítésével.

A magyar szakemberek által oktatott témakörök a rendőri „túlélési technikák”, tömegdemonstrációk kezelése, a katasztrófa helyzetekre történő rendőri reagálás, személyvédelem, közlekedés-szervezés baleseti helyszínelés, és a terrorizmussal kapcsolatos rendőri feladatok voltak, mivel ezekben a témakörökben sem a német, sem a norvég fél nem rendelkezett oktatókkal.

Az akkoriban Kabulban állomásozó magyar Könnyű Vegyes Gyalogszázad felkérésére járőr és forgalomirányítási ismereteket is oktattak a magyar ISAF alegység felelősségi körzetében lévő rendőrállomás állományának.³²

1.2.2. Magyar Rendőri Kontingens Pol-e Khumriban 2007-2009

Tekintettel a kabuli kiképző csoport eredményeinek pozitív nemzetközi megítélésére, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium a 2115/2006. (VI. 29.) számú kormányhatározat megjelenését követően megkezdte a Tartományi Újjáépítési Csoportban való rendvédelmi szerepvállalás előkészítését. 2007. február 26. és március 3. között rendőri előkészítő csoport utazott a magyar PRT-ba. Feladatuk a tájékozódás, oktatási programok egyeztetése a nemzetközi és helyi rendőrséggel, állapotfelmérés, és az oktatási helyszín kiválasztása volt. A tényleges misszió 2007 augusztusában kezdődött.

A körülmények és a biztonsági helyzet leírására abból a jelentésből idézek, melyet kollégáimmal a Külügyminisztérium számára készítettünk:

„Az Afgán Nemzeti Rendőrség működési körülményeiről megállapítható, hogy a bizonytalan stabilitású ázsiai országban jelentős kockázatnak teszi ki magát az, aki a rendőri hivatást vállalja. A lázadó szélsőséges csoportok a rendőrségben ellenséget látnak és támadásaik célpontjai gyakran a járőröző, vagy ellenőrző-áteresztő pontot működtető rendőri egységek.

Hiányos felszerelés, jelentős kiképzésbeli hiányosságok és erősen amortizálódott technikai eszközpark, valamint leromlott állapotú rendőrségi épületek jelentették meg a tartományi rendőrséget.

Nemegyszer előfordul, hogy tálib, vagy szervezett bűnözői csoportok aknát telepítenek a járőrözési útvonalaikra, rakétavetővel támadják a rendőröket, vagy öngyilkos merénylő robbantja fel magát a közelükben. Minden veszély ellenére van jelentkező a rendőri pályára. Az újonnan felszerelők közül egyre többen látják úgy, hogy az afgán rendőrség kulcsfontosságú szereplője az ország belbiztonsági környezetének és csak alapos felkészültséget követően lehet hatékonyan fellépni az őket érő támadásokkal szemben. Az is világossá vált számukra, hogy a nemzetközi erők nem fognak örökre Afganisztánban maradni és ebből adódóan az afgán rendőrségnek – valamint a hadseregnek is – olyan felkészültségi szintet kell elérnie, ahol már önállóan is képesek hazájuk biztonságát szavatolni. Komoly problémát jelenít meg, hogy a rendőri állományba kerülésnek nem feltétele az írni és olvasni tudás.

Az alacsony fizetések miatt a rendőri testület korrupcióval erősen áthatott, és jelentős a fluktuáció. Az afgán rendőrségről alkotott lakossági kép erősen változó képet mutat. Vannak olyan területei az országnak, különösen a központi irányí-

---

³² Afgán Misszió 2007 PPT előadás (Magyar Rendőri Kiképző Kontingens)

tástól távoli tartományokban, ahol a rendőrség tagjai jövedelmüket kábítószer-csempészetből és bűncselekmények elkövetéséből egészítik ki. Az ilyen helyeken a lakosság nem a biztonság felelőseit és védelmezőiket látja a rendőrökben, hanem „kirablóiknak” tartja őket.

A tartomány közlekedési rendőrsége ellenőrzi Afganisztán egyik legfontosabb útszakaszát, amely a fővárost, Kabult köti össze az északi tartományokkal és az északról szomszédos országokkal – Tádzsikisztánnal, Üzbegisztánnal és Türkmenisztánnal. Ezen az úton van továbbá az ország kereskedelmének és közlekedésének stratégiai fontosságú átjárója, a Salang-hágó – a Hindukus-hegység 3450 méter magasságban levő egyetlen észak-déli átjárója – amelynek alagútjait folyamatos őrizettel szintén a közlekedési rendőrség biztosítja. A közlekedési szabályok betartatására a rendőrség egyre nagyobb hangsúlyt fektet, és erőteljes törekvések vannak a közlekedési balesetek visszaszorítására.

A tartományi büntetés-végrehajtási intézet személyzete szintén a rendőrség állományából kerül ki. A börtönben – európai szemmel nézve – szinte elképzelhetetlen állapotok uralkodnak. Itt a börtön valóban súlyos büntetést és bűnhődést jelent annak, akit szabadságvesztésre ítélnék és idekerül. Az intézményben nincs vezetékvesztés, a szennyvíz nagyrészt a földfelszínen folyik el, a zárkákban legtöbb helyen csak földre vetett szőnyegen alszanak az elítéltek és nincs fűtés sem. Ellenben van: sorban állás a napi betevő falatért és az alig iható vízért, valamint nyáron rekkentő hőség és télen dermesztő hideg a cellákban.”

A rendőri kontingens kettős tevékenységet végzett az afgán rendőrség fejlesztése érdekében. Egyrészt szervezett körülmények között oktatásokat, vezetői felkészítéseket és gyakorlati kiképzést nyújtottak a képzésre rendelt állománynak, másrészt a rendőrség technikai és infrastrukturális környezetében hajtottak végre fejlesztéseket.

Az oktatás és képzés a Pol-e Khumri rendőrkapitányságon kialakított oktató-épületben valósult meg. Az épület megfelelővé tétele a kontingens munkájának volt köszönhető, ami alkalmassá vált arra, hogy egyidejűleg 28-30 fő tanuló oktatása valósuljon meg oktatás-technikai eszközök – laptop, projektor, tábla – alkalmazása mellett. A képzési munka alapvetően a Magyarországról érkező oktatók, valamint a kontingens által közösen kéthetes ciklusokban megtartott tanfolyamaira épült, ami kiegészült olyan tanfolyam megtartásával is, ahol az előadó – speciális tárgy miatt – a helyi szakemberek közül került kiválasztásra. Ebből következik, hogy a három fő állandó jelleggel Afganisztánban tartózkodó rendőrtiszt nemcsak oktatásokat tartott, de megszervezte azokat a képzési ciklusokat is, amelyekre Magyarországról érkeztek szakemberek.

A teljesség igénye nélkül felsorolva az alábbi képzéseket vezették le a magyar oktatók 2007. júliustól 2010. januárig:

- Közlekedési baleseti helyszínelői tanfolyam
- Intézkedéstaktikai képzés

- Kiképzők kiképzése tanfolyam
- Középvezetők részére szervezett tanfolyam
- Afgán rendőrnök részére szervezett tanfolyam I.
- Afgán rendőrnök részére szervezett tanfolyam II.
- Bűnügyi nyomozói tanfolyam
- Bűnügyi helyszínelői tanfolyam I.
- Bűnügyi helyszínelői tanfolyam II.
- Közlekedésrendészeti tanfolyam
- Taktikai és lökiképzési tanfolyam
- Műszaki mentő és tűzoltási szaktanfolyam
- Tűzszerész ismeretek képzés, kiegészítve elsősegély nyújtási oktatással
- Alkotmányjogi és választásjogi képzés
- Számítástechnikai képzés
- Írás-olvasás, oktatás
- Angol nyelvoktatás

A vezényelt hallgatók napidíjat és étkezési költségtérítést kaptak a tanfolyamokon való részvételükért. Azoknak az afgán rendőröknek, akik korábban nem tanultak meg írni és olvasni, a kontingens helyi tanító alkalmazásával írás-olvasás tanfolyamot szervezett. A tanfolyamok minden alkalommal gyakorlati vizsgával, vagy felméréssel zárultak. Baghlan tartomány 2008 – 2009 években mintegy 1.100 fős rendőri állománnyal rendelkezett, amiből 2009. február végéig 321 fő vett részt olyan oktatáson, amit a magyar rendőri kontingens szervezett.

Mindezen tanfolyamokhoz és fejlesztésekhez a Külügyminisztérium biztosított évi 92 millió forintos költségvetési keretet.

A magyar részvétellel párhuzamosan 2007-ben elindult az EUPOL misszió is, és küldött rendőröket a magyar PRT-ba. Magyar szempontból a lényegi különbség a Pol-e Khumriban tevékenykedő magyar missziós és EUPOL állományú rendőr között az volt, hogy az utóbbi logisztikai támogatását és napidíját az EUPOL finanszírozta. Ezen tényre való tekintettel a magyar missziót felügyelő rendőri és politikai vezetés a magyar kontingens „átsapkázása”, az EUPOL misszióba történő beléptetése mellett döntött, így a KÜM által biztosított költségvetés teljes egészét a fejlesztési projektekre lehetett fordítani. 2010 óta a magyar rendőrök kizárólag EUPOL alárendeltségben tevékenykednek.

2. Az ISAF/RSM rendőrséget érintő programjai, stratégiája, és az FDD

Mint azt már korábban leírtam, a 2001 decemberében Afganisztánban megjele-
nő nemzetközi és amerikai haderő elsődleges feladatának tartotta a biztonsági
erők reformját. A tálib rezsim megszűnését követően sem jó, sem rossz bizton-
sági rendszer nem maradt hátra. Az országban uralkodó polgárháborús viszonyok
miatt ésszerű választásnak tűnt a katonai jellegű szervezetek kiépítése. Megjele-

nésük elején az újjászervezett Rendőrség (és természetesen a Haderő is) az OEF/ISAF által megtisztított területek felügyeletét kapta meg elsődleges feladatának. A klasszikus rendőri munka a tálib rendszer előtti időből megmaradt szakemberek, és az ellenállásban érdemeket szerzett – főként mudzsahed – harcosok által alkotott új szervezet felügyelete alá került. Az OEF létrehozta saját szervezetét, a CSTC-A-t, mely a biztonsági erők reformjáért volt felelős. Azt már a legelején felmérték, hogy a katonai erők nem képesek a rendőri oktatás/képzés megszervezésére, így azt magáncégekre bízta. A DynCorp nevű magán biztonsági cég kapta meg a munkát. Az országban nyolc helyen alapított rendőri alapképző intézményt.³³ Az oktatás nyolc hétig tartott, a tananyagot az akkori igényekhez alakították. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az első hét hétben főleg katonai, harcászati anyagokat oktattak, csak az utolsó hétben került sor rendőri jellegű oktatásra. Bár a nyolcadik heti tananyagról is elmondható, hogy ugyanannyi óraszámaban oktatták a bilincselést, mint a hatályos afgán törvényeket.

A területeken lévő egységek mind feladatuknak kapták az ott települő rendőri alakulatok valamilyen jellegű képzését. Így történt, hogy a rendőrképzést végzett a már korábban megemlített Tengerészgyalogság, az olasz Carabinieri, és a német Katonai Rendőrség.

2004-ben a Kabulban lévő Könnyű Gyalog Század is feladatul kapta egy, a déli városrészben lévő külvárosi rendőrőrs mentorállását. Ők intézkedéstaktikai/bilincselési képzést tartottak, valamint felkérték az akadémián lévő magyar rendőri kontingenst forgalom-irányítás oktatására.³⁴

A civil válságkezelő erők megjelenésével a képzés nagy része a különböző rendőri missziók hatáskörébe került, de az ISAF, és főleg az OEF nem mondott le a felsővezetői szint mentorállásáról. Az ISAF katonákkal, az Egyesült Államok a DynCorp és a Blackwater cégek által fizetett nyugdíjas rendőri szakértőkkel végezte e tevékenységét. A mentorálás során kialakult visszasságokról a következő fejezetben kívánok említést tenni.

2007 végére a CSTC-A felismerte, hogy az országban uralkodó viszonyokat, különös tekintettel a korrupcióra, és a rendőrség tehetetlenségére, nem lehet a központból megoldani, így elindította a már korábban is megemlített vidékfejlesztési programot, az FDD-t.

Az FDD egy eredetileg három éves lefutású programként indult, a tervek szerint a 34 tartomány mind a 365 járása sorra került volna. A cél az AUP képességeinek fokozása volt.

---

³³ *Central Training Center- Kabul, Regional Training Center hét darab*

³⁴ *A forgalom-irányítási képzés az első ilyen volt Afganisztánban, de az hamar világossá vált, hogy a regnáló közlekedési kultúra mellett egy ilyen oktatás értelmetlen. A gyakorlati tréning három órájában hét koccanásos baleset történt a felügyelt kereszteződésben, ebből háromat ISAF járművek okoztak.*

A terv szerint egy Járási Felmérő Csoport (DART)³⁵ utazott a fejlesztés alá vont járás rendőri központjába. A csoport alapvetően az OEF állományába tartozó katonákból áll, általában nyolc főből. Hozzájuk csatlakozott az afgán Belügyminisztérium, és a Legfőbb Ügyészség képviselője. A szakértői részt civil rendőri oktatók (a DynCorp cégtől), és lehetőség szerint az EUPOL egy tagja képviselte. Ugyancsak csatlakozott a területileg illetékes PRT képviselője is. Az FDD program szerint a DART egység a helyszínen felméri a teljes rendőri állományt, beosztások, munkakörök, iskolai végzettségek, illetve az épület, gépjármű, és egyéb felszerelések helyzetét. A felmérés két hete után a rendőrség teljes állományát nyolc hetes képzésre viszik a legközelebbi régiós oktatási központba (RTC), és ez idő alatt egy ANCOP egység Kabulból veszi át a napi ügymenetet, a DART irányítása mellett. A nyolc hét alatt végrehajtják a szükséges technikai fejlesztéseket, és az épület modernizálását (alapvető biztonsági és technikai fejlesztések, áramellátás, stb.), és az állomány visszaérkezése után további egy hónap közös munka következik a DART csoporttal. Ezt követően a csoport távozik, és egy újabb hónap múlva visszatér ellenőrizni a rendőrállomás működését. Ezt követően az ellenőrzést a területileg illetékes nemzeti PRT végzi.³⁶

Az elgondolás jó volt, az első alkalmakkor sikerekről számoltak be. A nehézséget az okozta, hogy a CSTC-A nem rendelkezett elegendő szakember állománnyal, egy idő után nem tudott rendőrségi szakértőket hozzárendelni a katonai csoportokhoz. Ugyancsak rájöttek, hogy a program során átképzett, ellenőrzött, majd magukra hagyott rendőrök között nem csökkent a korrupció mértéke, és nem javult a munkájuk színvonala sem. Végül az FDD programot anélkül fejezték be 2012-ben³⁷, hogy végig ért volna mind a 365 járason.

Az FDD programmal párhuzamosan folyt egy katonai kiképzési program is, a Műveleti Támogató és Összekötő Csoport.³⁸ Az OMLT leírása nem képezi részét írásomna – lévén katonai képességnövelő program – de annyit érdemes megemlíteni, hogy a programban szereplő alegységek nem csak képezték a gondjaikra bízott afgán zászlóaljakat, de együtt harcoltak velük, irányították azokat a feladatellátás során.

Az FDD program sikertelensége és az OMLT sikeressége nyomán a CSTC-A a Rendőrségi OMLT-k (POMLT) létrehozása mellett döntött. Tanulva az előzőleg elkövetett hibákból, már a program elindítása előtt rendőrségi szakértők közreműködését kérte az EUPOL-tól, és a NATO műveletben részt vevő országoktól. Terveik szerint minden forrást biztosítottak volna, csak a szakember állományt

---

³⁵ DART- District Assessment Reform Team

³⁶ Petty Officer 2nd Class Paul Dillard, "Provincial development added to FDD program," *The Enduring Ledger, Combined Security Transition Command-Afghanistan (CSTC-A) Public Affairs, February 2009, p.6.*

³⁷ Solar year 1391- Afghan National Police Strategy <http://moi.gov.af/en/page/5076>

³⁸ Operational Mentoring and Liaison Team OMLT

kérték közreműködésben. A POMLT végül nem indult el, közreműködők hiányában.

2009 év végére a mind az ISAF mind az OEF belátta, hogy a korábbi út nem járható. Novemberben megalakult a NATO Kiképző Misszió Afganisztán³⁹ a CSTC-A irányítása alatt. Ennek egyik pillére a Rendőrségi Intézményi Tanácsadó Csoport (PIAT),⁴⁰ amely minisztériumi, és felsővezetői szinten működik. A csoport alapvető feladata egy hosszú távú fejlesztési terv, az Egységes Átalakítási Terv⁴¹ kidolgozása. Ennek érdekében elengedhetetlen a koordináció az EUPOL-lal, az IPCB-vel, a GPPT-vel.⁴² Ugyancsak elsődleges feladat a Regionális Kiképző Központok, RTC-k fejlesztésének segítése. Fontos programjuk, az írásbeliség fejlesztése és az írástudatlanság felszámolása.

További feladata a PIAT-nak az általa felügyelt szinteken a jogrendiség és bizonyíték alapú rendőrségi eljárások bevezetésének irányítása és felügyelete mind a képzésben, mind a napi munkavégzésben.

Ugyancsak segítik az afgán rendőrség saját nemzeti fejlesztési programját a képzések menedzselésével, és az oktatási programok bevezetésével.⁴³

2014. december 31-én az ISAF misszió megszűnt, a helyét a Határozott Támogatás Művelet (RSM)⁴⁴ vette át. A névváltoztatás mögött alapvető különbség, hogy 2015. január elsejétől a NATO nem működik közre az afgán biztonsági helyzet stabilitásában, az teljes mértékben az afgán biztonsági erők feladatkörébe került. Ebből adódóan az országban nem harcoló regionális parancsnokságok, hanem tanácsadó központok vannak, amelyek a járőrözés helyett napi egy kijárási (Level-1) tanácsadást működtetnek felső vezetői (dandár+) szinten. Az elgondolás az, hogy már a képzést is az afgán hatóságok vezessék, a RSM csak felügyeli azt. A jelenleg Mazar-e Sharifban tartózkodó volt magyar nemzeti rangidős tiszt⁴⁵ Balogh Péter ezredes szóbeli tájékoztatása szerint a valóságban még mindig egyszerűbb megtartani magát a képzést, és az esetek legnagyobb részében így működik a napi tanácsadás. Ugyancsak elmondta, hogy a jelenleg szolgálatot teljesítő magyar katonák feladata a 3. ANCOP dandár,⁴⁶ és a 806. határőrzőna⁴⁷ mentorállása.

---

³⁹ *NATO Training Mission Afghanistan NTM-A*

⁴⁰ *Police Institutional Advisory Team PIAT*

⁴¹ *Unified Transition Plan UTP*

⁴² *Bár az IPCB maga a koordinálásra létrehozott szerv, az ISAF iratok, mint a koordináció egyik szereplőjét említik*

⁴³ *RS Security Force Assistance Guide 3.0 p.58-60*

⁴⁴ *Resolute Support Mission RSM*

⁴⁵ *Senior National Representative SNR*

⁴⁶ *Az északi Balk tartományban települt dandár*

⁴⁷ *Az északi területen 2500 km hosszú határ őrzésével megbízott, kb.4000 fős egység*

Felhasznált Irodalom:

- Dr. univ. Boda József rendőr ezredes: A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században ; doktori értekezés Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Doktori Tanácsa, Budapest, 2007
- Dr. Vida Csaba alezredes PPT előadása "Válságkörzetek és Nemzetközi Békemissziók és Műveletek" 2014
- EUPOL- Introduction Course CN presentation 2008
- ISAF/RSM RS Security Force Assistance Guide 3.0
- Petty Officer 2nd Class Paul Dillard, "Provincial development added to FDD program," The Enduring Ledger, Combined Security Transition Command-Afghanistan (CSTC-A) Public Affairs, February 2009
- Solar year 1391- Afghan National Police Strategy <http://moi.gov.af/en/page/5076>
- Hughes, Michelle: USIP Special Report 346 The Afghan National Police in 2015 and Beyond 2014.05.
- Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Interior Affairs Deputy Minister for Strategy and Policy Department of Strategy : National Police Plan for Solar Years (SY) 1390-1391 2011.04.
- Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Interior Affairs Deputy Minister for Strategy and Policy Department of Strategy : Afghan National Police Strategy 2010.12.
- Magyar Honvédség Afganisztán CIMIC kézikönyv 2006
- Magyar Rendőri Kiképző Kontingens: Afgán Misszió 2007 PPT előadás
- Saideman, Stephen és Auerswald, David: Comparing Caveats: Understanding the Sources of National Restrictions upon NATO's Mission in Afghanistan.
- www.honvedelem.hu/cikk/32092/kulcsszo:-bekes-konfliktuskezeles,-vesztesegminimalizalas
- www.unodc.org
- www.eupol-afg.eu
- www.eupol-afg.eu/factsheet
- www.ipcb.worldpress.com